

Folkhemmet bygger både på skyldigheter och rättigheter

Folkhemmet är ett av de mest centrala begreppen i svensk historia. Introducerat av Per Albin Hansson på 1920-talet, kom det att symbolisera Sveriges utveckling mot ett jämlikt samhälle där alla, oavsett bakgrund, skulle ha samma **rättigheter** och **skyldigheter**. Men vad innebär folkhemmet i praktiken?

Folkhemmet syftade till att omvandla Sverige från ett klassamhälle till ett samhälle där samtliga medborgare bidrog till och tog del av de gemensamma resurserna. Det handlade om att bygga ett starkt socialt skyddsnet – sjukvård, utbildning och trygghet skulle vara tillgängliga för alla. Men rättigheter och skyldigheter var oskiljaktiga – varje individ förväntades bidra efter förmåga, inte bara dra nytta av systemets fördelar.

Per Albin Hansson formulerade detta ideal tydligt: *"I folkhemmet finns inga privilegierade, inga kelgrisar och inga styvbarn."* Alla, oavsett om man var arbetare eller tjänsteman, hade samma ansvar att göra sitt bästa och bidra till det gemensamma. **Solidaritet** var grunden – alla bidrog efter förmåga, och alla fick ta del av välfärden efter behov.

Under 1900-talet blev denna idé central i Sveriges välfärdsbygge. Genom skatter och omfördelning skapades ett system där alla deltog, och ingen lämnades utanför. **Arbete** och **ansträngning** blev centrala dygder – att

Folkhemmet bygger både på skyldigheter och rättigheter

bidra till samhällets utveckling var inte ett val, utan en plikt. Samhällets framgång byggde på att var och en gjorde sitt yttersta, inte bara för sig själv, utan för alla.

En annan viktig aspekt var **integration**. Alla, oavsett varifrån man kom, hade en plats och en uppgift. För att folkhemmet skulle fungera krävdes att alla var en del av det och tog sitt ansvar. Att bara förlita sig på systemet utan att ge tillbaka var oacceptabelt – **passivitet** tolererades inte.

I Ivar Lo-Johanssons *Godnatt jord* skildras arbetarklassens hårda liv och längtan efter ett bättre samhälle där **solidaritet** och **rättvisa** råder. Denna strävan efter ett mer rättvist samhälle speglar folkhemmets ideal om att ingen ska lämnas utanför, och att alla ska göra sin del för det gemensamma bästa.

I det moderna samhället ser vi fortfarande spår av folkhemstanken. Många av de rättigheter vi tar för givna i dag – gratis utbildning, allmän sjukvård och socialförsäkringar – är resultatet av denna strävan. Men folkhemmet handlar lika mycket om **skyldigheter**. Vi har inte bara rätt till stöd när vi behöver det – vi har också en plikt att bidra när vi kan.

Historiskt sett var detta framgångsrikt i att minska klyftorna mellan olika grupper. Sverige gick från ett klassamhälle till ett av de mest jämlika länderna i världen, tack vare en stark betoning på **solidaritet** och **gemensamt ansvar** – att alla gör sitt bästa för allas bästa.

När vi talar om folkhemmet idag är det viktigt att minnas att det inte bara handlar om att ta del av ett skyddsnet. Det handlar också om att vi alla har en **plikt** att bidra. Som Per Albin Hansson sade: *”Vi är alla medlemmar av samma familj.”* I den familjen bidrar alla efter bästa förmåga – för utan det går inte samhällsbygget framåt.